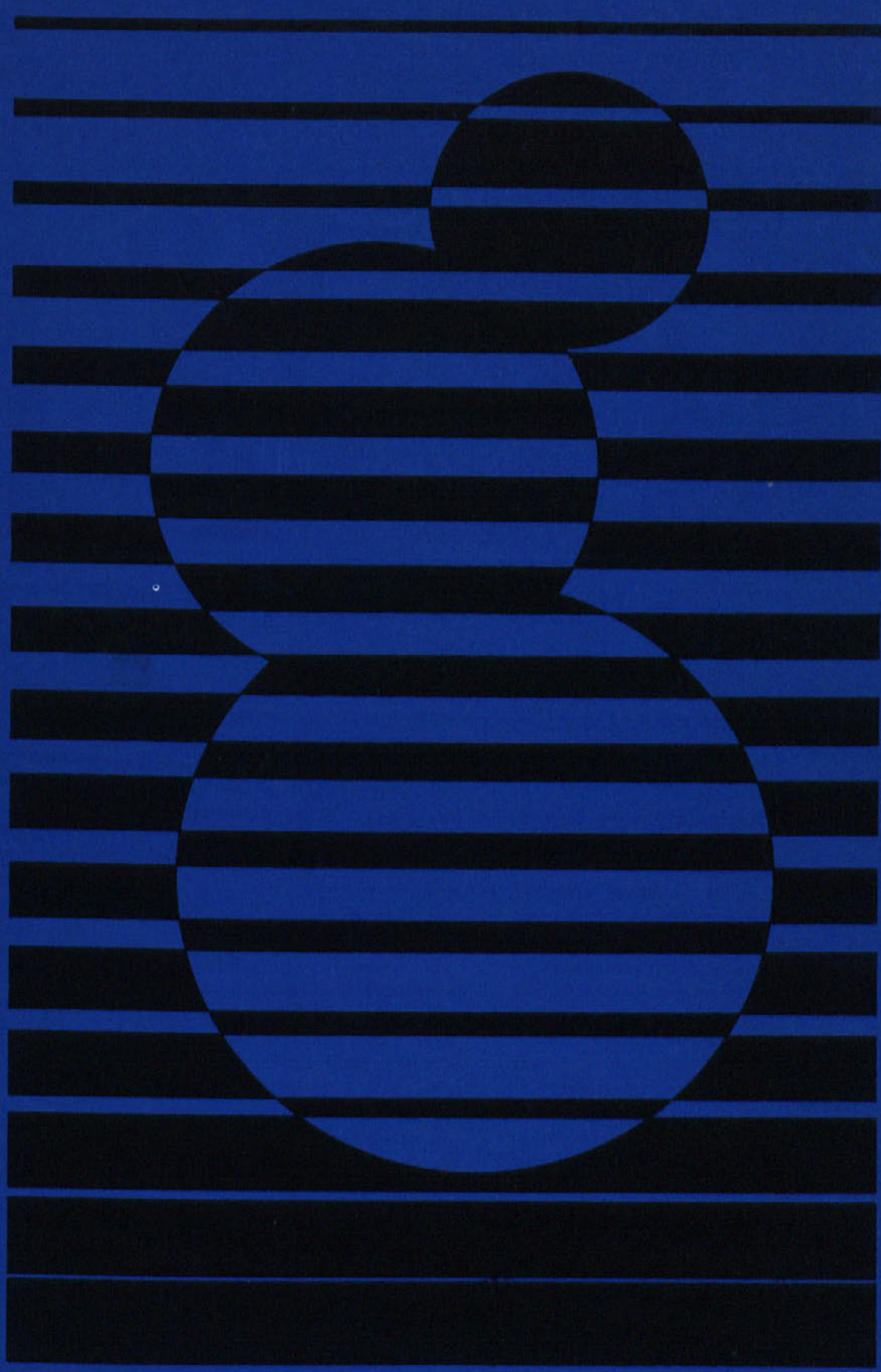
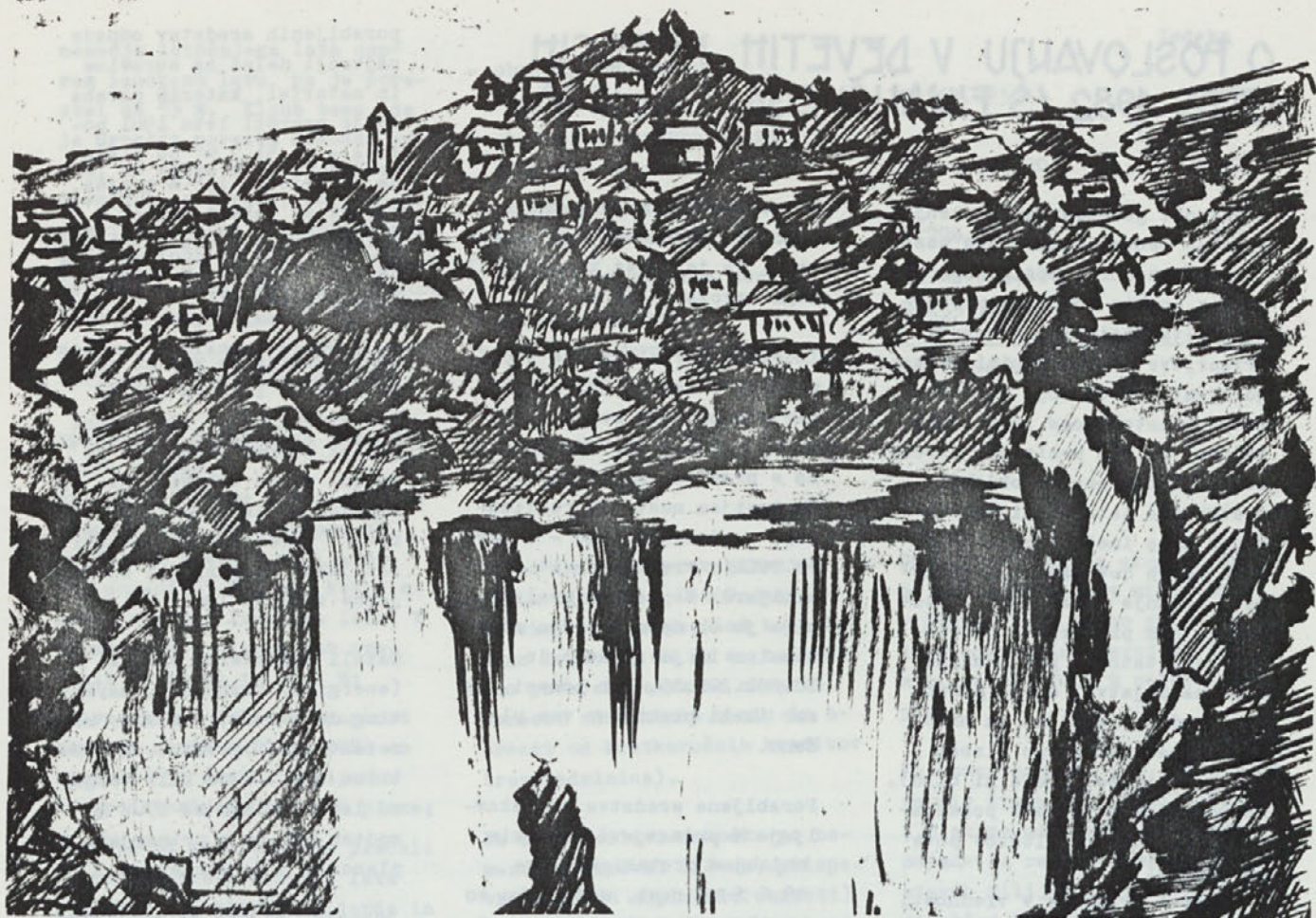

elektromotor

glasilo TOZD ISKRA ŽELEZNIKI
leto III., št. 6 november 1982

OB PRAZNIKU REPUBLIKE 29. NOVEMBRU

29. november 1943 pomeni jugoslovanskim narodom veliko zgodovinsko prelomnico. V sklepih 2. zasedanja AVNOJ je bila nakazana v tistem času, ko so po domovini divjali okupatorji in njihovi pomagači, nova pot, po kateri so jugoslovanski narodi zakorakali proti svobodi, enakopravnosti, skratka, človeku, vrednemu življenju. Kot vemo NOB ni bila samo borba proti okupatorju. Bila je tudi socialistična revolucija, saj po končani vojni nismo hoteli nadaljevati z iskoriščevalskimi kapitalističnimi odnosi.

Danes po toliko desetletjih lahko v spominu še enkrat prehodimo pot, ki se vije iz zgodovinskega Jajca. Vsa leta po vojni smo 29. november praznovali z novimi delovnimi zmagami.

Odpirali smo nove tovarne, šole, ustanove. Povojna graditev domovine je bila hitra, saj so delavci z veliko samoodpovedi in udarniškim delom premostili zaostanek v tehnologiji in strojni opremljenosti. Tako smo se uvrstili v srednjerazvito državo. Iz naših vasi in mest je izginila revščina, ki je pestila ljudi v stari Jugoslaviji. V zadnjem desetletju pa smo se znašli v težavah. Hiter razvoj, ki smo ga bili vajeni po vojni, ni spremljal enako hiter dvig produktivnosti. Marsikatera nova investicija tako ni dosegla pričakovanih rezultatov in zašli smo v dolgove, ki so iz dneva v dan rasli tudi zaradi težke ekonomske situacije v svetu. V sedanjem trenutku in v prihodnjih letih ne bomo veliko investirali in odpirali nove obje-

kte. Potrebno je dvigniti produktivnost in bolje izkoristiti obstoječe kapacitete, ki jih imamo na razpolago.

Na proslavah ob prazniku republike 29. novembra bomo namesto otvoritev novih objektov raje izjavljali, koliko se je dvignila produktivnost, koliko smo izvozili itd. Naši narodi so bili velikokrat pred odločilnimi preizkušnjami, pa so jih še vedno premagali. Tako bo tudi v bodoče, saj lahko svobodno živimo le v Jugoslaviji, ki je neuvrščena in trdno povezana med seboj. Spomin na rojstvo take Jugoslavije je sedaj pred nami, zato izobesimo zastave in se veselimo življenja v svobodni domovini.

Janez Hostnik, ing.

O POSLOVANJU V DEVETIH MESECIH LETA 1982 (S FINANČNEGA STALIŠČA)

Uspešnost gospodarjenja ocenjujemo na osnovi primerjave posameznih kategorij poslovnega uspeha z enakim obdobjem preteklega leta, oziroma na osnovi primerjave s posameznimi kategorijami. Za obdobje devetih mesecev letošnjega leta lahko rečemo, da smo poslovali precej boljše kot v enakem obdobju preteklega leta (lani smo ob koncu leta imeli izgubo in je bilo že ob devetmesečju zasediti padanje uspešnosti), medtem ko nam primerjava doseženih rezultatov s planiranimi kaže na dejstvo, da je poraba iz dohodka prevelika in zato tudi uspešnost mnogo slabša (čeprav izgube seveda ni bilo). Podrobnejša obravnava posameznih finančnih rezultatov pove naslednje:

- Celotni prihodek v vrednosti 1.409.900.528,60 din predstavlja 48 % več kot v enakem obdobju preteklega leta. V primerjavi s planom smo realizirali 1,4 % več celotnega prihodka, kot smo za to obdobje planirali. Pri tem moramo upoštevati, da precejšen delež odpade na tečajne razlike, ki nastanejo pri obračunu izvoza (vseh tečajnih razlik je bilo 82.257.219,78) in niso rezultat povečanja obsega proizvodnje. V strukturi celotnega prihodka odpade največji delež na realizacijo v okviru TOZD. Prodaja (68 starih milijard), takoj na drugem mestu je realizacija na zunanjem trgu (42,3 milijarde), pri tem ni upoštevana premija. Pomembno je dejstvo, da nam skupni izvoz predstavlja v strukturi celotnega prihodka (vključno s premijo in tečajnimi razlikami znaša 47,3 stare milijarde) kar 33,6 %. Če pa primerjamo samo izvoz na konverti-

bilno tržišče v primerjavi s celotnim prihodkom, pa ugotovimo, da je delež konvertibilnega izvoza 27,34 %.

Indeksen porast izvoza v primerjavi z letom 1981 je 186, kar pomeni, da se je izvoz močno povečal (seveda vključno s premijo in kliringom). Na tretjem mestu je realizacija na domačem trgu - v okviru TOZD z vrednostjo 14,5 milijard. Neplačana realizacija je ob devetmesečju minimalna in je znašala le 10.261.221,85, kar pomeni, da smo imeli praktično vse plačano.

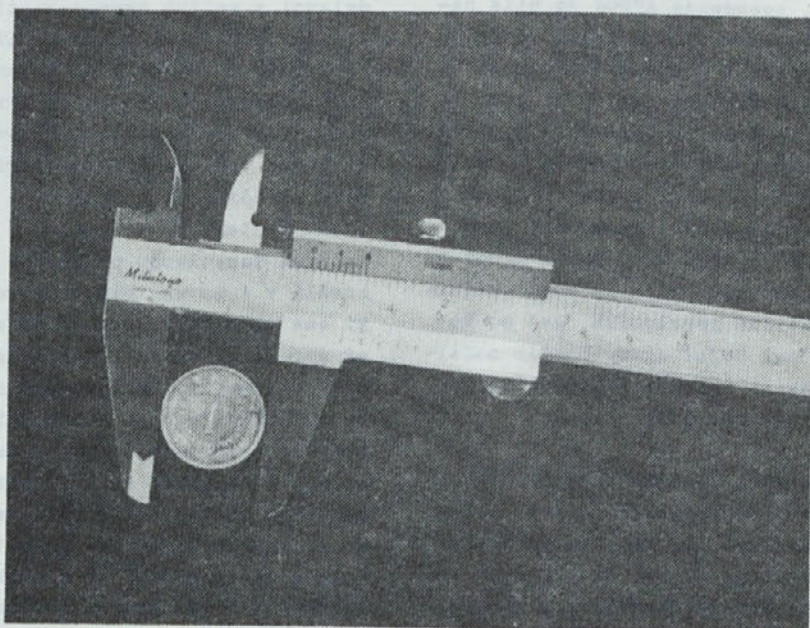
Porabljena sredstva predstavljajo v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta 49,6 %-no rast, medtem ko so po planu dosegla tisto rast, ki smo jo planirali. V strukturi celotnega prihodka v letošnjem letu porabljena sredstva rastejo v primerjavi z lanskoletnimi, čeprav smo v začetku poudarili izgubo meli v letu 1981. v skupini

porabljenih sredstev odpade največji delež na surovine in material, katerih poraba se je naproti letu 1981 povečala za 51,7 %, po planu pa je celo za 1,5 % manjša. Vzroki za takšen porast v primerjavi z lanskim letom so delno v cenah in v slabši kvaliteti materiala.

Amortizacija je veliko večja kot lansko leto in kot to predvideva plan. 134,2 %-ni porast napram letu 1981 je zaradi večje osnove (nova investicija) in zlasti zaradi novih, precej večjih amortizacijskih stopenj, ki so veljavne za leto 1982.

Ostali materialni stroški (energija, transport, marketing dejavnost, reklama, reprezentanca, dnevnice, kilometrine ipd...) so bili večji od lanskoletnih za 17,2 %, medtem, ko so v primerjavi s planom 4,5 % manjši.

- Dohodek, ki smo ga realizirali v vrednosti 320.088.444,40, je porasel napram lanskemu letu za 42,9%. Prav tako je bil večji tudi od planiranega (7,4 %). Če bi primerjali primerljivi dohodek (to je dohodek in amortizacija) v devet-

Stabilizacijski dinar

mesečju letošnjega leta napram lanskemu letu, pa je porastel za 53 %. Kljub temu, da je procent porasta dohodka velik, ne smemo biti preveč zadovoljni, saj vemo, kot smo poudarili že prej, da primerjave z letom 1981 ne bodo več realne ker smo v letu 1981 imeli izgubo. Zato je bolj primerno, da primerjamo s planom, oziroma ugotavljamo odstopanja od plana.

		Indeks
- obresti dolgoročnih kreditov	30.564.623,11	124,6
- obresti od kratkoročnih kreditov za obrat.sred.	22.912.906,20	277,2
- obresti od kratkoročnih kreditov za trajna ob.sr.	1.798.821,00	74,3
- obresti od eskonta menic	12.769.515,15	251,9
- zamudne obresti	13.522.307,20	1553,8
	81.573.173,06	

Razporeditev dohodka po namenu je bila sledeča:

- prispevki SIS-om materialne in nematerialne proizvodnje so znašali 4,9 stare milijarde, kar pomeni 45,9 % več kot v enakem obdobju lanskega leta. V primerjavi s planom smo presegli le-te že za 27,1 %;
- prispevki za delovno skupnost skupnih služb v DO in SOZD so znašali 551 starih milijonov in predstavljajo le 60 % plana;
- obresti od kreditov smo plačali v prvih devetih mesecih leta 1982 kar 8,1 stare milijarde in pomenijo največjo obremenitev dohodka po načinu. V primerjavi z letom 1981 predstavljajo obresti 98,2 %-no večjo obremenitev dohodka. V primerjavi s planom smo morali plačati bankam in drugim kar 88,1 %. Obresti nam kažejo na dejstvo, da imamo hude likvidnostne težave, ki jih premoščamo s kratkoročnim zadolževanjem - premalo imamo kvalitnih dolgoročnih virov in veliko preveč kratkoročnih. Obresti nam namreč poberejo vso akumulacijo, ki bi jo morali nujno ustvarjati za razširjeno reprodukcijo.

Po vrstah so bile obresti naslednje:

Da so težave s premagovanjem nelikvidnosti v letošnjem letu bistveno večje, nam kaže že samo dejstvo, da so se nenormalno povečale zamudne obresti, obresti od eskonta menic in obresti od kratkoročnih kreditov (razpredelnica).

Po razporeditvi dohodka po namenu (prispevki SIS-om, prispevki DSSS in odplačilu obresti) nam je ostalo še 18,3 stare milijarde čistega dohodka. V primerjavi z lanskim letom smo čistega dohodka realizirali 40 % več, medtem ko ga v primerjavi s planom nismo dosegli dovolj. (4,7 % manj). To je posledica prevelike porabe dohodka po namenu, nakar pa so vplivale predvsem obresti.

Iz čistega dohodka smo akontirali osebne dohodke v višini 15,1 stare milijarde. To pomeni 32,3 % več kot v devetih mesecih leta 1981 in 1,2 % več kot smo planirali za to obdobje. Povečanje mase za osebne dohodke ni posledica povečanih neto OD, pač pa je to rezultat večjega števila zaposlenih (7 % večja zaposlenost, za stanovanjski del sklada skupne porabe smo razporedili 1,4 stare milijarde, in sicer 822 milijonov za leto 1982 in 674 milijonov za leto 1981. V primerjavi s planom namenimo za ta del sklada še vedno premalo sredstev

Ostali del sklada skupne porabe smo formirali v minimalni višini, ki je nujno potrebna in predstavlja s svojimi 280 milijoni le 21,5 % celoletnega plana.

Na koncu ugotavljamo, da nam je ostalo čiste akumulacije le še 1,3 stare milijarde. Od tega odpade na rezervni sklad 800 starih milijonov in na poslovni sklad 581 starih milijonov. Bistveno premalo sredstev smo razporedili v primerjavi s planom v poslovni sklad (le 22,3 % plana), medtem ko je rezervni sklad v enakem razmerju kot dohodek, saj predstavlja 2,5 % od dohodka.

Kakorkoli gledamo, z rezultati devetih mesecev ne moremo biti zadovoljni, saj smo akumulacije ustvarili le 24,8 % od celoletnega plana. Akumulacija naj nam bi zagotavljala razširjeno reprodukcijo - po tem, ko odplačamo obveznosti iz naslova obstoječih kreditov in obveznosti iz naslova združevanja

V prilogi so podane tabele, iz katerih je razvidno gibanje posameznih kategorij poslovnega uspeha in kazalci uspešnosti gospodarjenja ter podatki o vrednostih zalog.

Celotni prihodek, dohodek in čisti dohodek ter njegova delitev

Element	real 82	real 81	Indeks R82/R81	Indeks R/P
I. Celotni prihodek	1.409.900.528.69	952.632.980.75	148,0	76,4
II. Porabljena sred.	1.089.812.084.29	728.681.715.70	149,6	74,9
-surovine in mat.	905.415.402.02	596.587.043.46	151,7	73,5
-amortizacija	59.012.380.93	25.194.629.88	234,2	131,1
-ostali mat.str.	125.384.301.34	106.900.042.36	117,2	70,5
III. DOHODEK	320.088.444.40	223.951.265.05	142,9	82,4
-prispevki SISOm	49.680.530.75	34.049.867.25	145,9	102,1
-prisr.za DSSS	5.518.221.10	17.822.264.15	/	59,7
-obresti od kreditov	81.573.173.06	41.153.403.35	198,2	163,1
IV. ČISTI DOHODEK	183.316.519.49	130.925.730.30	140,0	70,3
-osebni dohodki	151.727.609.85	114.634.795.20	132,3	76,2
-stan.del SSP-82	8.229.100.00	6.551.936.15	125,5	65,1
pokritje 81	6.745.059.25	/	/	/
-ostali del SSP	2.800.000.00	3.000.000.00	93,3	21,5
-rezervni sklad	8.002.211.10	5.598.781.63	142,9	82,4
-poslovni sklad	5.812.539.29	1.140.217.32	509,7	22,3
<u>AKUMULACIJA</u>	13.814.750.39	6.738.998.95	204,9	24,8
(plan 55.772.000 na del)	15.048.75	7.719.36		

KAZALCI ZA IZKAZOVANJE REZULTATOV DELA DELAVCEV IN POSLOVANJA TOZD:	1982	1981	Indeks
1. Prihodki na konvertibilnem področju v primerjavi s celotnim prihodkom (v % z eno decimalno)	27,3	21,5	126,9
2. Izvoz blaga in storitev na konvertibilno področje (v din)	385.530.883.67	205.131.029.85	188
3. Stopnja pokritja uvoza z izvozom blaga in storitev na konvertibilno področje (v % z eno decimalno)	98,9	117,0	84,5
4. Celotni prihodek v primerjavi s porabljenimi sredstvi (v % z eno decimalno)	129,3	130,7	99
5. Del porabljenih sredstev (material, surovine in energija) v primerjavi z dohodkom (v % z eno decimalno)	266,0	229	116,2
6. Dohodek na delavca (v dinarjih)	348.680.23	254.490.05	137
7. Dohodek, povečan za amortizacijo po predpisanih minimalnih stropnjah (primerljivi dohodek) na delavca (v din)(020+047)	412.963.87	285.390.49	144,7
8. Dohodek v primerjavi s povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi (v % z eno decimalno)	28,5	27,9	102,1
9. Akumulacija v primerjavi s povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi (v % z eno decimalno)	1,23	1,21	101,6
10. Sredstva za reprodukcijo v primerjavi s povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi (v % z eno decimalno)	6,49	3,97	163,4
11. Doseženi čisti dohodek na delavca (v dinarjih)	199.691.20	148.779.24	135
12. Osební dohodki in sredstva skupne porabe na delavca (v din)	184.642.45	142.252.84	129,8
13. Del čistega dohodka (razporejena sredstva) mes.za osebne dohodke na delavca (v dinarjih)	18.364.52	14.590.15	1,26
14. Akumulacija na delavca (v dinarjih)	15.048.75	7.719.36	1,95
15. Dohodek v primerjavi s planiranim (v % z eno decimalno)	82,4	60,3	136,6
16. Del čistega dohodka za osebne dohodke v primerjavi s planiranimi (v % z eno decimalno)	76,2	74,7	102,0
17. Akumulacija v primerjavi s planirano (v % z eno decimalno)	24,8	/	/

ZALOGE

	30/9-81	30/9-82	Indeks	30/6-82
310,360 - repromaterial	258.373.779,26	329.242.157,50	127,4	307.532.389.49
60 - nedovršena proizvodnja	30.268.922,75	67.386.627,32	222,6	65.467.013.16
63 - gotovi proizvodi	29.287.375,26	39.435.641,45	134,6	47.808.781.82
	317.930.077,27	436.064.426,27		420.808.184.88

Valentina Nastran, dipl. oec.

VLOGA IN RAZVOJ INFORMATIKE V TOZD

V današnjem svetu postajajo informacije ena najpomembnejših prvin poslovnega odločanja. Od objektivnosti in pravočasnosti teh je v mnogočem odvisna poslovna uspešnost. Prav zato se razviti družbenoekonomski sistemi v svetu nenehno prizadevajo za to, da bi razpolagali s čim številnejšimi podatki o stanju, razvoju in problemih lastne organizacije in svojih konkurentov. V skrbi za održanje rednosti so se razvili najrazličnejši organizacijski in tehnični sistemi, katerih vrhunec je bil računalnik. Z računalnikom je možno doseči tisto, česar človek zaradi omejenih psihofizičnih sposobnosti ni v stanju napraviti. Seveda pa je računalnik brez človeka popoln "idiot", nesposoben logičnega razmišljanja in ukrepanja. Torej nikakor ne more biti človek v službi računalnika, temveč je lahko le računalnik v službi človeka.

V naši tovarni je informacijski podsistem razmeroma slabo razvit. Če smo bili pred leti vzor ostalim tovarnam v Železnikih, tega danes ne moremo več trditi. Nekateri so nas celo zelo prehiteli.

Da bi se izkopali iz zaostalosti, smo že napravili določene korake v smeri širše uporabe računalnikov. Izkazalo se je, da brez računalniško podprtega informacijskega sistema ne uspevamo več obvladovati ogromne mase podatkov. Obširen proizvodni program, fleksibilnost proizvodnje in potrebe trga narekujejo hitro prilagajanje nastali situaciji. Tega pa ročno nismo več sposobni obvladovati.

Že v letu 1980 smo začeli postopoma uvajati računalniško vodenje proizvodnje. Prvi koraki so

narejeni v računalniško vodenje tehnične dokumentacije, t.j. kosovnic in proizvodnih postopkov. To je osnovna podlaga nadaljnim komercialnim obdelavam, kot so planiranje mesečnih, periodičnih in letnih potreb, materialna predkalkulacija, izračun potrebnih proizvodnih kapacitet in letna bilanca.

Zaradi uvedbe tako kompleksnega sistema za vodenje proizvodnje, smo se odločili za nakup in inštalacijo računalniškega terminala C 18 - 05, s katerim bi se povezali z matičnim računalnikom Republiškega računskega centra.

Peripetije okrog proizvodnje računalnikov v Sloveniji pa so botrovale k temu, da omenjene opreme še danes nimamo. V tem času so se stvari bistveno spremenile. Prišlo je do ustanovitve nove organizacije za proizvodnjo računalnikov, to je ISKRA - DELTA, katere program je nekoliko drugačen. Tudi naše potrebe so se v tem času spremenile. Pot-

reba po računalniku se je še bolj povečala in narekuje naba-vo večjega sistema, s katerim bomo lahko pokrili zahteve proizvodnje, tehnologije, razvoja, računovodstva itd.

Ker problematika računalniško podprtega informacijskega sistema ni prisotna le pri nas, temveč v celotni Iskri, se je v razreševanje te vključil tudi SOZD ISKRA. ISKRA ZORIN TOZD Center za avtomatsko obdelavo podatkov je na osnovi podobnih konceptov vseh DO ISKRE izdelal načrt izgradnje povezanega informacijskega sistema in računalniške mreže v SOZD ISKRA. Ta predvideva inštalacije skupnega povezujočega računalnika SOZD v Ljubljani, delovne organizacije bi imele svoje računalnike na neki lokaciji, TOZD-i pa terminale, ki bi omogočali neposredno povezavo in interaktivno delo z matičnim računalnikom. Tak je tudi koncept računalniške mreže široke potrošnje.

V Železnikih bo računalnik Delta 644, ki omogoča priključitev 64 terminalov. Seveda bo sprva priključenih le nekaj, in sicer: Delovna skupnost skupnih

Sodobna tehnika - hitro poslovanje

služb v Škofji Loki, ISKRA TGA Reteče in službe in oddelki v naši tovarni. Vsak uporabnik ima lahko več terminalov. Sistem bo omogočal interaktivno delo, kar pomeni, da bo vsak uporabnik preko video - terminala sam posegal v računalnik, izvajal svoje delovne naloge in krmilil izpise potrebnih rezultatov.

Na našem računalniku bomo najprej začeli z aplikacijo vodenja proizvodnje. V to sodi računalniško kreiranje kosovnic in proizvodnih postopkov. Izpisi kosovnic in postopkov, izvajanje sprememb, enotno in

vsklajeno neposredno z delovnega mesta konstrukterja ali tehnologa. Nadalje aplikacija omogoča vse vrste izračunov za potrebe planiranja in hitre vpogleda - trenutno vs. bino proizvodnega programa.

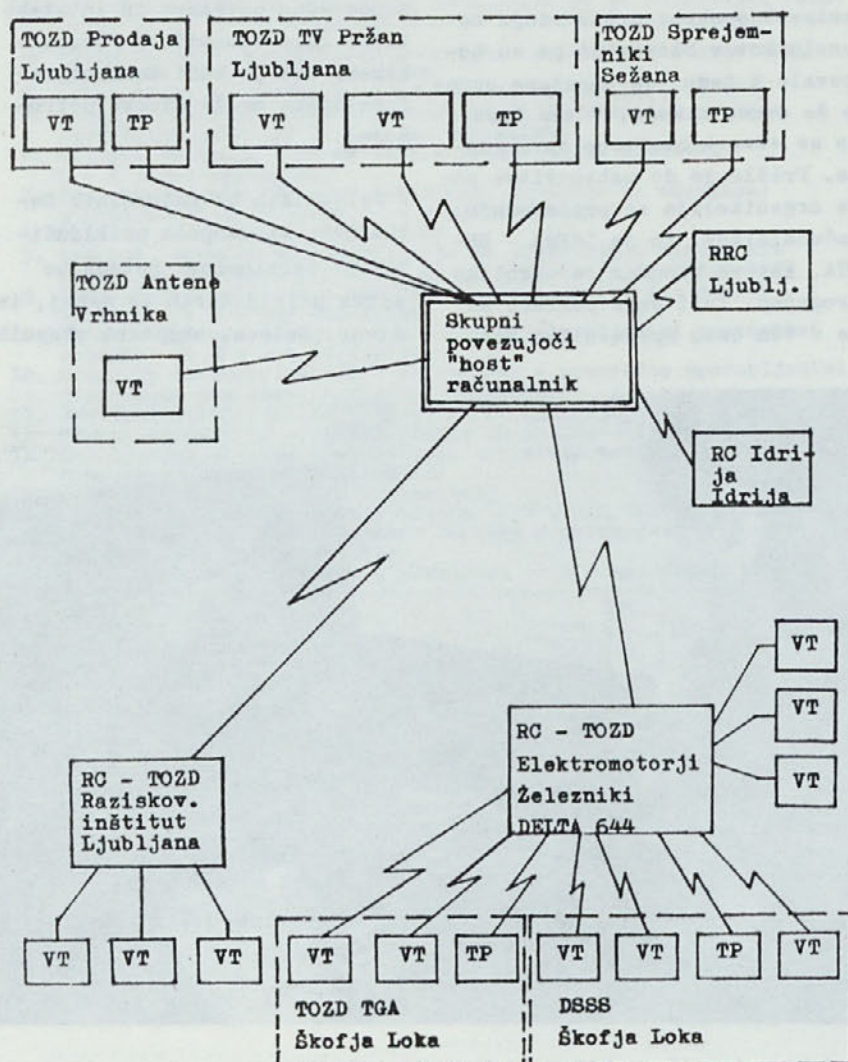
Programski paket za vodenje proizvodnje bo predvidoma nabavljen iz združenih sredstev SOZD ISKRA, oziroma izdelan v ISKRA DELTA. Računamo, da bo prva praktična preizkusna instalacija že lahko stekla pri nas. Uvedba predstavljenega sistema za vodenje proizvodnje predstavlja bistven napredek in nas uvršča med organizacije z najsodobnejšim nači-

nom krmiljenja proizvodnih procesov. Zaenkrat so to šele TAM Maribor in Vozila Nova Gorica.

Marjan Šmid, ing.

ISKRA - INDUSTRIJA ŠIROKOPOTROŠNIH IZDELKOV ŠKOFJA LOKA

NACRT RAČUNALNIŠKE MREŽE

ZAPOSLOVANJE INVALIDNIH OSEB

V procesu rehabilitacije invalidne osebe predstavlja zaposlitev invalida na delovnem mestu zadnjo fazo tega procesa. Vendar sama zaposlitev invalida na delovnem mestu sama po sebi še ni niti dokaz pravilnosti rehabilitacijskega procesa niti ni garancija, da bo zaposleni na delovnem mestu tudi uspeval. V naši temeljni organizaciji zato vedno pred zaposlitvijo invalida povabimo predstavnika iz skupnosti za zaposlovanje, kjer si najprej ogledamo delovno mesto, kjer naj bi invalid delal in ki bi mu glede na njegove delovne zmožnosti najbolj ustrezalo.

Vendar z izbiro delovnega mesta še ni rečeno, da bo ta invalidna oseba pri svojem delu uspešna. Vzrok je lahko v že od kraja nepravilno planirani rehabilitaciji ali v napakah, napravljenih v posameznih etapah rehabilitacijskega procesa. Vzrok je lahko tudi v odnosih družbe ali kolektiva do invalidnosti in invalida. Pri iskanju delovnega mesta pri zaposlovanju je treba izhajati iz preostale delovne zmožnosti invalida, ne pa iz vrste in stopnje njegovega defekta.

Za pravilno izbiro delovnega mesta je vsekakor potreben opis normalnih in posebnih zahtev na delovnem mestu. Čeprav so poklicne zmožnosti pri invalidih precej utesnjene, prav tako lahko

invalidi na določenih delovnih mestih dosegaajo dobre uspehe.

Pri nas invalide zaposlujeemo pretežno v proizvodnji in montaži. Pri zbiranju podatkov sodelujemo tudi z OŠ Blaž Ostrovrhar v Sk. Loki, zlasti ko gre za zaposlovanje mladih invalidnih oseb. Ko imamo zbrane vse podatke o delovni zmožnosti invalida in ko ugotovimo zanj najbolj primerno delovno mesto, kjer naj bi bil pri svojem delu najbolj uspešen, določimo še mentorja, katerega naloga je, da invalidno osebo kar najbolj uspešno vpelje v delo in delovno okolje. Seveda to ni samo njegova naloga, ampak naloga vseh nas.

Invalidno osebo nato spremljamo pri napredovanju, posebno takrat, ko s skupnostjo za zaposlovanje sklepamo pogodbo o pravicah in obveznostih usposabljanja invalidne osebe, ko jih sproti obveščamo o napredovanju. Skratka, potrebno je stalno sodelovanje med mentorjem, invalidom, kadrovske službe, strokovno službo za zaposlovanje. Če nastopijo težave pri samem invalidu, jih skušamo odpraviti.

V kolikor pa se težave pokažejo v delovnem okolju, kjer invalid dela, je treba to okolje poučiti, kar pa je včasih zelo težko.

Mislim, da bi morali za mentorje, kot za predstavnike kadrovske službe, organizirati vsaj enkrat letno neko dodatno izobraževanje o delu z invalidnimi osebami in o usposabljanju le-teh na delovnih mestih. Lahko pa trdim, da v vsaki delovni organizaciji obstajajo večje, oz. manjše možnosti za zaposlovanje invalidov.

Se nekaj podatkov:

V ISKRI Železniki imamo v delovnem razmerju 59 invalidov.

Status invalida imajo:

- po zakonu o pokojninsko-inva-

lidskem zavarovanju	45
- s končano šolo s prilagojenim programom	13
- vojaški invalidi	1

O teh jih dela v individualni normi 14, v skupinski normi pa 18.

S skrajšanim delovnim časom dela 14 invalidov.

V letih 1980, 1981 in letos smo sklenili delovno razmerje s 6 invalidi, 1 invalid pa je bil odklonjen.

Poleg teh 59 invalidov imamo v ISKRI v Železniki 19 delavcev in delavk, ki nimajo statusa invalida, pa so za delo manj zmožni. Vzroki, da so za delo manj zmožni, pa so predvsem:

- neodpornost kože na olja in emulzije,
- zaradi alkoholizma,
- zaradi telesnih okvar, pa nimajo statusa invalida.

Invalide imamo razporejene na sledečih delih in nalogah:

- delavci v obdelovalnici	13
- nabavni referent	1
- delavec na vibratorju	1
- delavke v montaži	18
- delavec na razrezu kablov	1
- delavec na popravilu sest. delov za gospodinjke aparate	1
- mojster v montaži	1
- skoblar	1
- delavec v prototipni delavnici	1
- vodja skupine v merilnici razvoja	1
- vratar	2
- skladiščnik	2
- vodja skladišča orodij	1
- merilec	1
- delavka za oskrbovanje avtomatov	1
- vhodni kontrolor	1
- mojster v lakirnici	1
- lanserji	3
- tehnolog	1
- v elektrovzdrževanju	2
- zunanji delavec	2
- poenter	1

- delavec v livarni	1
- snažilka	1

V tovarni deluje tudi Klub invalidov, ki je bil ustanovljen lanske leto v mesecu marcu.

Problematico invalidov imamo normativno urejeno v pravilniku o delovnih razmerjih in v pravilniku o razvidu nalog.

S problematiko invalidov in njihovim usposabljanju se pri nas ukvarjajo:

- socialna delavka
- inženir varstva pri delu
- kadrovnik

Imamo pa seveda dve pripobmi glede usposabljanja invalidov:

1. Že v obdobju medicinske rehabilitacije bi bilo potrebno invalide bolj motivirati za delo, kar naj bi bil tudi cilj invalidov samih, nikakor pa ne to, da se jih invalidsko upokoji (razen, če to ni nujno potrebno);
2. Sistem bi bilo potrebno prilagoditi tako, da bodo invalidi pripravljeni sprejemati tudi težje delovne naloge (če je to seveda mogoče glede na njihovo preostalo delovno zmožnost). Po sedanjem sistemu so invalidi pripravljeni v večini primerov sprejemati le dela in naloge, kjer je potrebno le malo delati (lažja dela), saj dobijo enako razliko do višine OD iz dela pred nastankom invalidnosti.

Marjeta Habjan, ing.
Janez Skok
Anton Rovtar, ing.

REZULTAT ZDRUŽEVANJA SREDSTEV

V petek, 8. oktobra, je bila s priložnostnim programom, v katerem so sodelovali godba na pihala Alples in mešani pevski zbor ISKRA Železniki, predana prometu nova PTT stavba v Železnikih. To je bilo tako za občane, kot tudi za PTT delavce v Železnikih velika pridobitev. Uporabniki PTT storitev so prišli do sodobnih in funkcionalnih prostorov, PTT delavcem pa so zagotovljeni boljši delovni pogoji. Še bolj pomembno pa je, da so v novi stavbi zagotovljeni tudi prostori za napajalne naprave in seveda za avtomatsko telefonsko in telegrafsko centralo z možnostjo nadaljnjih povečav.

V svojem otvoritvenem govoru je direktor podjetja za PTT promet Kranj, tov. Henrik Peternelej poudaril novo kvaliteto na področju sodelovanja med Krajevno skupnostjo, združenim delom in PTT organizacijo. Novi objekt za pošto in MTC v Železnikih je namreč rezultat sodelovanja vseh treh navedenih faktorjev.

Pred slabimi tremi leti je bil na skupnem sestanku na pobudo občine Škofja Loka ugotovljen interes gospodarstva v Železnikih in PTT podjetja za hitrejši razvoj PTT dejavnosti na tem področju. V skupno akcijo so pripeljale težavne razmere na področju telefonskega prometa in poštних storitev. V Železnikih obratuje 300 številčna telefonska centrala, ki je najstarejša na Gorenjskem in še edina takomenovanega koračnega sistema. Tudi medkrajevne zveze proti Škofji Loki ne zadoščajo več potrebam hitro razvijajočega se gospodarstva Selške doline.

Junija 1980 so organizacije združenega dela v Železnikih in PTT podpisale samoupravni sporazum o združevanju sredstev za izgradnjo osnovnih PTT kapacitet, ki obsega PTT stavbo, telefonsko centralo in telegrafske naprave ter medkrajevni telefonski kabel do Škofja Loke. V prvi fazi so v dveh letih uspeli izdelati vse potrebne projekte, kupiti zemljišče, zgraditi stavbo z vso pošt-

no opremo, kupiti avtomatsko telefonsko centralo s 1.200 priključki ter izdelati del telefonske kanalizacije. Montaža telefonske centrale je v teku in bo končana pomladi prihodnje leto, kasneje pa jo bo možno povečati glede na potrebe do 3.000 priključkov. Omogočala bo 60 istočasnih telefonskih zvez.

V nadaljnjih letih čaka podpisniške samoupravnega sporazuma še realizacija druge faze, ki je tehnično in finančno zelo zahtevna. Najpomembnejše bo polaganje medkrajevnega telefonskega kabla v zemeljski izvedbi na relaciji Škofja Loka Železniki ter nakup in montaža visokofrekvenčnih sistemov, telefonskih kanalov in agregata za rezervno napajanje. Skupna vrednost teh del in opreme je ocenjena na 42.000.000.- din, od tega bo združeno delo v Železnikih prispevalo 18.000.000.- din. Z zaključkom te velike naložbe v letu 1983 bodo občani in združeno delo v Selški dolini mnogo pridobili, saj bo s kvalitetnimi telefonskimi in telegrafskimi zvezami možno prihraniti mnogo dragocenega časa in pogonskega goriva. To še toliko bolj, ker bodo s tem dani osnovni pogoji za pričetek izgradnje Krajevnih telefonskih omrežij v vaseh Selške doline.

Da je bila prva faza te obsežne investicije uspešno in pravočasno zaključena, gre zahvala tako delovnim organizacijam, ki redno izpolnjujejo dogovorjene obveznosti, Krajevni skupnosti in izvajalcem del. Vrednost dosedanje naložbe je 43.657.000.- din. Združeno delo v Železnikih je prevzelo obveznost v višini 18.870.000.- din, TOZD za PTT promet Škofja Loka in območna SIS za PTT promet Kranj pa 24.787.000.- din.

Jana Bertkoncelj

Sredstvo komuniciranja

BIL SEM DELEGAT 10. KONGRESA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

V Cankarjevem domu v Ljubljani je bil v dneh od 11.-13. oktobra 1982 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije, katerega delegat sem bil.

Iz naše - Škofjeloške občine se je tega kongresa udeležilo skupno 12 delegatov in dva gosta. Občinski svet ZS Škofja Loka je za udeležence kongresa organiziral skupen prevoz, tako, da smo se delegati že pred kongresom med seboj bolje spoznali. Po prihodu v Ljubljano, v Cankarjev dom, smo prejeli še dodatno gradivo in že se je kongres začel.

V veliki dvorani Cankarjevega doma, kjer nas je bilo zbranih preko tisoč delegatov in gostov, je pričetek kongresa slovesno označila Internacionala. Uradnemu pozdravu je sledilo poročilo predsednika RS ZSS tov. Marjana Orožna. Ob koncu prvega plenarnega dela je predsedstvo predlagalo pet kongresnih komisij, v katerih smo delegati delali drugi dan kongresa. Vtise prvega dne kongresa smo delegati Škofjeloške občine dopolnili s skupno večerjo, kjer smo se ob posameznikovem mnenju tudi bolje spoznali. Drugi dan kongresa smo delali v komisijah. Sodeloval sem v komisiji: Zveza sindikatov Slovenije pri urensičenju socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih načel pridobivanja in razporejanja dohodka in čistega dohodka ter delitve sredstev za osebne dohodke po delu in rezultatih dela. V razpravi je sodelovalo 70 delegatov, sam sem izpostavil problematiko dohodkovne povezanosti v DO Široka potrošnja, konkretno med tovarno Elektromotorji Železniki in Montažo v Idriji ter tovarno gospodinjstskih aparatov v Retečah. Večina razpra-

vljalcev v naši komisiji je kot največji problem izpostavljala delitev dohodka, oziroma čistega dohodka in sredstev za osebne dohodke, vsak pač iz svojega zornega kota, oziroma svojega področja življenja in dela.

Ob koncu drugega kongresnega dne smo se v Klubu delegatov sešli delegati Gorenjske s pomurskimi delegati na prijateljskem srečanju.

Zadnji, tretji dan kongresa, smo nadaljevali delo na plenarnem zasedanju. Poslušali in sprejeli smo poročila komisij, sprejeli temeljne listine kongresa s predlaganimi spremembami in dopolnitvami, razrešili člane dosedanjih organov ter izvolili novo vodstvo in organe.

Bistvena značilnost kongresa je bila, da smo delegati vse tri dni zasedanja obravnavali aktualna družbenoekonomska vprašanja, ki zahtevajo še doslednejše in učinkovitejše u-

veljavljanje vseh temeljnih družbenoekonomskih odnosov, kot smo jih zapisali v Ustavo in v Zakon o združenem delu. 10. kongres ZSS ni bil prelomnica temveč nadaljevanje že sprejetih opredelitev pri utrjevanju takšnega družbenoekonomskega položaja delavca, da bo v celoti gospodar dela in njegovih sadov.

Ob koncu najvišjega srečanja predstavnikov delavskega razreda, je iz več kot tisoč grl zadonela pesem "Druže Tito mi ti se kunemo", zatem pa še Internacionala, s katero smo končali jubilejni 10. kongres ZSS.

Štefan Nastran

Informiranje - pogoj za samoupravljanje (odločanje)

VAJA GASILCEV SELŠKE DOLINE V NAŠI TOVARNI

Z izgradnjo lakirnice bo tovarna dobila več ali manj končno obliko. Investiranje v objekte bo za nekaj časa zaključeno. Ta dejstva so bila vodilo pri načrtovanju sektorske vaje v naši tovarni. Glede na to, da bodo najbolj nevarne snovi (bencin, razredčila, laki in plini) skladiščene v novem skladišču vnetljivih snovi in bo torej tam največ lahko gorljivih snovi, smo predpostavili, da je "leglo požara" prav v tem skladišču. Gašenje požara vnetljivih snovi in plinov je težka naloga. Če se požar razprši na celotno skladišče, je skoraj dejstvo, da z gasilnimi sredstvi, s katerimi razpolagamo v dolini, nismo sposobni pogasiti takega požara. Akcijo je torej potrebno usmeriti na varovanje sosednjih objektov in klicati poklicne gasilske enote, oziroma enoto, ki razpolaga z zadostnimi količinami kemijskih gasilskih sredstev, Gasilska vaja vseh društev Selške doline, je torej imela namen, da se ugotovi čas prihoda posameznih enot na požarišče, pripravljenost teh enot in spoznavanje terena.

Gašenje vnetljivih snovi s peno

Pod spoznavanje terena je treba razumeti predvsem dostope do požara, kakor tudi do potrebne požarne vode, v tem primeru reke Sore. Vaja je pokazala, da je edini dostop skozi vrata na vsak način premalo in bi bilo v primeru resne intervencije potrebno rezati mrežo tako, da bi bil dostop do vode čim lažji in bližji požaru.

Kljub temu, da so na požarišče prišle vse enote gasilskih društev, pa je treba vseeno izpostaviti resen problem telefonskih zvez s posameznimi gasilskimi enotami. Prav požar, ki je bil ob načrtovanju akcije predviden, zahteva poleg nujnih kemijskih gasilskih sredstev tudi zadostne količine požarne vode, ki bi služila za hlajenje, oziroma obrambo sosednjih objektov.

"Gorečemu" objektu se ni mogoče popolnoma približati

V vaji je sodelovala tudi naša gasilska enota civilne zaščite. Glede na to, da še vedno nimamo prepotrebne črpalke, se je poslužila vode izpod talnega hidranta. Ker je po priklopu izvirna "Planšak" vode v omrežju sorazmerno dovolj, je tak način uspešen, posebno še, ker bi na vsak način naša enota civilne zaščite morala prva začeti z gašenjem, če bi požar nastal v delovnem času.

Ne glede na vsoto, pa je nabava ustrezne črpalke nujna. Tudi na sami vaji je bilo prav lahko opaziti, kako pomembni sta dve atmosferi pritiska. Voda iz hidranta ima namreč maksimalno štiri atm-

Naša gasilska enota civilne zaščite se je poslužila vode iz hidranta

osfere, medtem, ko ustrezne črpalke, s katerimi razpolaga jo gasilska društva, zlahka dosegajo šest atmosfer pritiska.

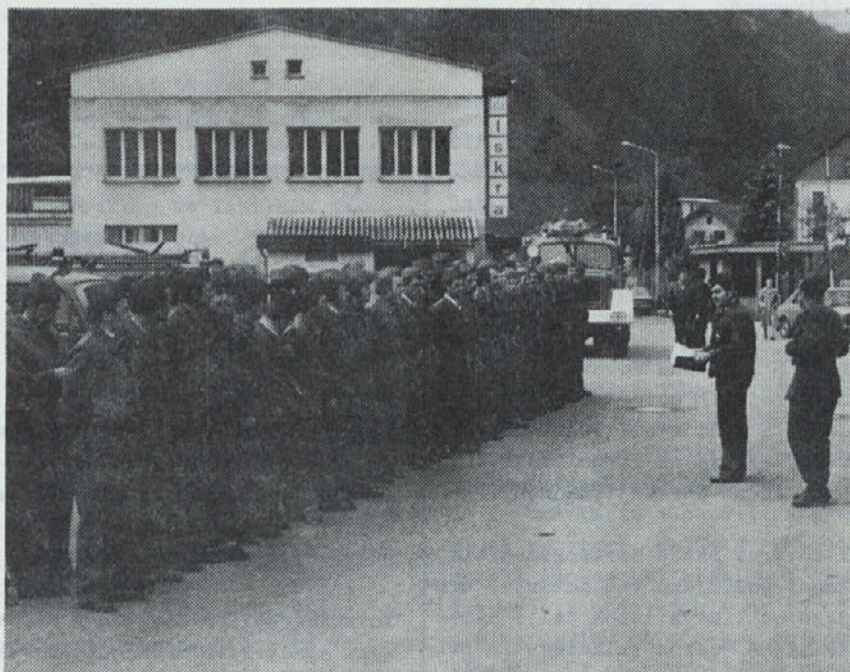
Da ne bi vznemirjali krajanov Železnikov, smo se že pri načrtovanju akcije odločili, da ne bomo koristili siren za alarmiranje. Sirene bi tudi v primeru resne akcije lahko vključili le gasilci, v posameznih gasilskih domovih, saj naša tovarna še vedno nima dovolj močne sirene. Tudi tu bo v čim krajšem času potrebno storiti korak naprej z nabavo ustrezne sirene.

Vaja je torej pokazala, na eni strani dokaj ustrezno pripravljenost gasilskih društev, pa tudi pomanjkljivosti, ki jih bo treba odpraviti v najkrajšem času. Požar ne čaka, če se zanj ne pripravimo dovolj zgodaj, so njegove posledice lahko zelo velike. Vaja nam je pokazala torej pomanjkljivosti v primeru, če požar nastane, veliko bolj pomembne pa so pomanjkljivosti, ki bi bile vzrok, da do požara sploh pride.

Če pomanjkljivosti v zvezi z gašenjem lahko odpravijo gasilska društva ali vodstva enote civilne zaščite v tovarni, pa na pomanjkljivosti, ki bi lahko pripeljale do požara, vplivamo predvsem vsi zaposleni. Odnos do inovine, ki jo nam družba zaupa v

opravljanje, je torej najbolj pomemben. Vse naše delo mora spremljati tudi primeren odnos do požarne varnosti. Red, disciplina in upoštevanje navodil v zvezi z varstvom pred požari, je torej osnova, ki nam jamči, da ognjeni zublji ne bodo uničili sadov naših pridnih rok.

Anton Rovtar, ing.

Ocena vaje

OBISK PRI FIRMI BRAUN

V začetku oktobra smo obiskali firmo BRAUN z namenom, da zaključimo naročila in dobave za tekoče leto in, in da pripravimo plan za 1983.

Kljub izredno velikem vpadanju kupne moči na zahodnem trgu, bomo poslovno leto 1982 dokaj dobro izpolnili.

Firma BRAUN je v zadnjem tromesečju stornirala precejšnjo količino motorjev MP-32/50, na drugi strani pa povečala naročila za motorje 451. Tako bo plan, ki je bil sprejet v lanskem letu, vrednostno v celoti izpolnjen.

Količine motorjev MP-32/50 močno vpadajo. Tako bo motor MP-32 ali po naše povedano 421.3.xxx krajem leta 1983 izumrl in ga pri BRAUNU nadoknadi nov sokovnik MP-70, ki je v celoti narejen v Španiji. V naši tovarni se že dela nov motor za firmo BRAUN, to je družina 451.3.411 in več njegovih izpeljank, ki so predvidene za kavne mline KMM-20. Tako bo nadoknaden izpad motorjev 421 in morda pozneje tudi 422.

Plan za leto 1983 presega 1 MIO DOL, v kolikor bomo "končno enkrat" postali zanesljiv dobavitelj, bomo to vrednost lahko prekoračili.

Pod "zanesljiv dobavitelj" se razume pravočasna dobava kvalitetno narejenih motorjev, ki morajo biti tudi kvalitetno embalirani, kar je za firmo BRAUN treba biti še posebej pozoren.

V tovarni BRAUN Marktheidenfeld, kamor pošiljamo vse motorje, uvažajo od 1. maja letos dalje računalniško vodeno skladišče in pravo proizvodnje, kar pomeni, da morajo biti vse naše pošiljke

kvalitetno - brezhibno pakirane na STANDARDNIH - NEPOSKOVANIH EURO paletah. Stranice kartona morajo biti ravne in ne poškodovane. Od palete ne sme viseti del raztrganega kartona, vrvice ali fiksirnega traku, kajti paleto avtomatsko postavi na manipulativni pult, kjer ugotovijo pravilne dimenzije fotocelice, ki dajo nadaljno komando za dostavo v regal na točno določeno pozicijo.

V kolikor paleta ni v zahtevani kvaliteti, jo avtomatsko izloči. Do tega mesta se vsa dela opravljajo avtomatsko - brez človeške delovne sile. V kolikor paleta izloči, jo je treba ročno prepakirati.

Pokazali so nam ravno kar prispele našo pošiljko MP motorjev, v kateri so bile med ostalim tudi dve enkratne palete, ki ne ostrezajo zahtevam firme BRAUN. Take palete je treba v celoti prepakirati, kar tudi na kraju prispeva k oceni dobrega in zanesljivega dobavitelja

Ivo Ribič

VTISI S SLUŽBENEGA POTOVANJA V ŠPANIJO

Namen potovanja k firmi Philips Iberica v Barceloni je bil razjasniti problematiko glede posebne izvedbe sesalne enote za omenjenega kupca.

Tovarna Philips Iberica v Barceloni spada v veliko družino Philipsovih tovarn. V tej tovarni izdelujejo poznane Philipsove bri-

vnike. Za brivnike izdelujejo sami vse sestavne dele, vključno z motorjem. Poleg brivnikov izdelujejo še sesalnike. Za sesalnike izdelujejo sami ohišja in opravljajo montažo. Sesalne enote jim dobavlja druga tovarna iz Philipsove družine. Dnevno izdelajo 250 sesalnikov. V enako ohišje vgrajujejo enostopenjske in dvo-stopenjske sesalne enote. Ogleдали smo si proizvodnjo brivnikov in montažo sesalnikov, ostalega dela tovarne pa zunanjim članom ne razkazujejo. Povprečen Slovenec ima vtis, ko govori-mo o Španiji, da je to ena izmed dežel juga. Barcelona sicer daje vtis sredozemske dežele, vendar urejene. Ko pa stopiš v tovarno, pa dobiš prej vtis, da si prišel v tovarno razvitega severa. Tovarna in delo v njej daje vtis optimalne urejenosti. Nobenih navlak, kartonov, zabojev, gradnikov, odpadnega materiala itd. V tovarni tudi ni opaziti odvečnega gibanja ljudi. Seveda se je ob vsem tem treba zavedati, da tečeta vedno v proizvodnji le dva in samo dva različna artikla. Zaloge za proizvodnjo so minimalne, saj imajo opravka s poslovnimi dobavitelji. Sesalne enote vgrajujejo direktno iz dobaviteljeve embalaže. Sami jih ne preizkušajo, ker jim dobavitelj jamči 100 % kontrolo. Z dosedanjim dobaviteljem so zadovoljni, zlasti glede kvalitete in dobavnih rokov. Ker pa jih privija vijak konkurence, dobavitelj pa ne popusti pri ceni, so prisiljeni iskati novega dobavitelja. Ker poznajo jugoslovanske poslovne bolezni, posebej poudarjajo, da se moramo zavedati, da v kolikor bo prišlo do posla, da bomo delali za Philips. Istočasno so nam povedali, da bodo naše poslovne navade preverili tudi pri Celovškem Philipsu, kamor dobavljamo motorje. Ker se boji-jo naših zamud pri dobavah, bodo morali delati z večjimi zalogami, ker pa je kapital drag, bodo to skušali kompenzirati s

ceno. To pa je zadeva, ob kateri se splešča zamisliti.

Naš prvi vzorec sesalne enote, ki smo jim ga predhodno dobavili, je bil po karakteristikah, po katerih se merijo zmogljivosti sesalne enote enakovreden Philipsovemu, ni pa preživel testa življenske dobe, ker mu je izpadel tolerančni obroč. Predstavniki Philipsa so sicer s tehničnim razumevanjem izjavili, da razumejo, da je pri vsakem proizvodu možna okvara in da bodo ob pozitivnih rezultatih pri testiranju dostavljenih vzorcev pozabili na 1. vzorec. Ob pozitivnih rezultatih se bodo tekom decembra oglasili v naši tovarni, kjer naj bi se dogovori sklenili. Če bo vse po predvidevanjih, bodo naročili 150.000 sesalnih enot za dobo treh let.

Tudi pri ostalih kupcih v Španiji, s katerimi smo imeli telefonske razgovore, se odpirajo možnosti za prodajo sesalnih enot. Naše enote so pozitivno prestale preizkuse pri firmah MEPAMSA in METRELEC. Iz vseh razgovorov, ki so jih imeli predstavniki IC z drugimi firmami, je bilo razvidno, da so Španci pripravljeni trgovati s konkurenčnimi ponudniki, vendar ne samo glede cene, temveč tudi kvalitete in dobavnih rokov.

Konkurenca na španskem trgu pa je močna. Opaziti je mnogo japonskih poslovnih ljudi in reklam japonskih firm.

Barcelona je velik bančni center. Med drugimi predstavništvi tujih bank je tudi predstavništvo Ljubljanske banke. Zastopnik banke zelo dobro pozna španske poslovne razmere in tako veliko pomaga našemu združenemu delu pri osvajanju španskega trga. Ker izhaja iz ISKRE, je še posebej vesel, če lahko pomaga "svoji firmi" kot sam pravi, pri uveljavitvi na zahtevnem

španskem trgu. Če bomo želeli osvajati vrhove kot so Philips, Mielle, AEG, itd., bomo morali pregovor: "Ni vse zlato, kar se sveti" razumeti: "Ni vse sesalna enota, kar se vrti, sesa in trese ter tudi ni vse dobro, kar naredimo in kadar naredimo!"

Jurij Krajnik, dipl.ing.

POPOTOVANJE V AMERIKO

Vsakomur je v naši tovarni že znano, da poleg širokopotrošnega proizvodnega programa hočemo v nekaj letih začeti tudi na področju profesionalnih elektromotorjev in pripadajočih delih, ki tvorijo skupaj profesionalni sistem. Ti sistemi se vgrajujejo v vse vrste obdelovalnih in orodnih strojev, v tiskarske stroje, pisalne stroje. Teleprinterje, pisalnike in tiskalnike, stroje robote itd. Skratka, v prihodnjih letih želimo proizvajati sisteme, ki se vgrajujejo v investicijsko opremo in tak proizvodni program bi pomenil večjo stabilnost za tovarno, saj ne bi bila popolnoma odvisna od nihanj na labilnem jugoslovanskem tržišču. Tako bi v prihodnjih letih naša tovarna imela dva glavna proizvodna programa: profesionalni program servo motorjev in koračnih motorjev in program zahtevnih širokopotrošnih elektromotorjev, agregatov in gospodinjskih aparatov.

Čeprav smo na področju profesionalnega programa že napravili prve korake, saj proizvajamo že statorje za izmenične servo motorje, pa je za velikoserijsko proizvodnjo koračnih in servo

motorjev potrebna krepka investicija v stroje in opremo. V današnjih zaostrenih gospodarskih razmerah pa investira lahko le tisti, ki ima pripravljene proizvode za izvoz, oz. ima inozemske kupce, ki so pripravljeni kupiti večino izdelkov, ki bi ne proizvajali na predvideni investicijski opremi. Prav takšnega kupca, ki bi bil pripravljen od nas kupiti več kot 100.000 koračnih motorjev enega tipa, nam je v ZDA našel dolgoletni Iskraš Leopold Bric, ki se je pred več kot desetimi leti odselil v ZDA v mesto Boston in kot nadarjen strokovnjak s področja elektronike in impulzne tehnike ustanovil lastno firmo, ki se imenuje ADVANCED CONTROL SYSTEMS CORP. V mestu Boston se nahaja tudi firma SIGMA INSTRUMENTS CORP., v kateri je Leopold Bric pričel z delom, ko se je preselil v ZDA. Firma SIGMA je drugi največji proizvajalec koračnih motorjev v ZDA. Ker povpraševanje po koračnih motorjih skokovito narašča tako v ZDA kot tudi drugod po svetu, se je firma SIGMA odločila, da sama ne bo povečevala proizvodnje, pač pa koračne motorje kupovala pri najugodnejšem ponudniku. To informacijo nam je Leopold Bric posredoval v mesecu marcu t.l. Ko smo mu odgovorili, da smo pripravljeni na sodelovanje s firmo SIGMA in da so koračni motorji naša bodoča usmeritev, je ISKRA Electronic Amerika organizirala obisk gospoda Thomasa Belinga, vice presidenta firme SIGMA, da nas je obiskal v mesecu juniju t.l. Ogledal si je našo tovarno in proizvodne oddelke in presenečeno ugotovil, da smo za proizvodno širokopotrošnih elektromotorjev dobro opremljeni. Poudaril pa je, da proizvodnja koračnih motorjev zahteva novo in natančnejšo tehnologijo, da moramo imeti ločene in snažnejše prostore, najbolj pa bomo morali spremeniti miselnost delavcev, ki bodo delali na koračnih motorjih. Ob slovesu se nam je zahvalil za gostoljuben sprejem in nas povabil v ZDA na ogled

firme SIGMA. Domenili smo se, da bo obisk v septembru 1982.

Mesec september je hitro napočil in iz Amerike so se začeli vrstiti telefonski klici, kdaj bomo firmi SIGMA vrnili obisk. Odlazili smo toliko časa, da smo iz Amerike dobili še eno povabilo od firme GLOBE, naj si v Chicagu ogledamo razstavo najnovejše navigijske tehnike in navigijskih strojev. Odločanja je bilo konec in 2. oktobra se je začelo dolgo in naporno potovanje. Kar popotovanje bi lahko rekli tako dolgi, zanimivi, pa tudi dolgočasni in utrujajoči poti. Najprej se je bilo potrebno z osebnim avtomobilom zapeljati v Zagreb, od koder nas je letalo DG 9 redne linije popeljalo v Beograd. V Beogradu je bilo zborna mesta za vse Jugoslovane, ki so želeli odleteti v ZDA. Po pregledu prtljage in carinskih formalnosti smo se znašli v prostorni čakalnici, iz katere smo opazovali velikanske jaklenega ptiča, letalo DC 10. Čeprav je to letalo zadnja beseda tehnike in na zunanji nekaj večje od ostalih letal, te vseeno spreletava slab občutek, da sprejme potnikov za cel vlak. Šele, ko se v notranjosti prostornega letala udobno namestiš in ko te prijazne stewardese zamotijo s prijazno besedo in žlahtno kapljico, uvidiš, da so vsake zle slutnje odveč.

Ob 12. uri po našem času smo poleteli iz Beograda nazaj proti Zagrebu in dalje v smeri Avstrije, Nemčije, Anglije in preko luže po točno določenem mednarodnem zračnem koridorju. Polet od Beograda do New Yorka traja neprestano več kot 9 ur. Ves ta čas visiš v zraku in varno "mater zemljo" s kopnim in morjem gledaš lepo pod seboj, kadar se pač vidi. Lahko te je strah, ali pa uživaš, karkoli že, če hočeš v Ameriko, moraš vse to prestati.

Oddahnili smo se šele na pristajalni stezi letališča Kennedy največjega mesta na svetu New Yorka.

Ura je bila 3 popoldne, oz. 9 zvečer po našem času. Ugotovili smo, da bo sobota 2. oktobra dolga 30 ur. Po enournem čakanju na prtljago in polurni vožnji s taksijem smo prispeli v osrčje New Yorka na Manhattan. Kljub temu, da smo se znašli v največjem človeškem mravljišču na svetu, kjer na vsakem koraku srečavaš ljudi vseh ras, kjer se ti na vsakem koraku ponuja nekaj zanimivega in kar lahko kupiš ali si ogledaš samo z dolarji, nam je po dolgem potovanju sredi hrupnega vlemesta najbolj prijal miren počitek. Morda bo mirnejša nedelja primernejša za ogled največjega mesta.

Zgodovina mesta New York sega par stoletij nazaj, ko so evropski priseljenci začeli naseljevati novi svet. Mesto se je razvilo iz kolonije Novi Amsterdam, ki so jo leta 1613 ustanovili nizozemski priseljenci. Da se je mesto tako hitro širilo, je največ pripomogla ugodna lega, dobre prometne zveze in hitra rast pristanišča. Osrednji del mesta je na ozkem podolgovatem otoku Manhattnu med reko Hudson in morskorožino East River. Na pomolu Manhattna se je staro jedro prvotne nizozemske kolonije popolnoma spremenilo. Nastale so orjaške stavbe in nebotičniki s šahovskim tlorisom pravokotnih ulic in avenij, ki jih moti le nad 15 km dolga, nekoliko zavita glavna prometna cesta Broadway. Najlepši razgled nad Manhattnom je iz nebotičnika Empire State Building. Nebotičnik je visok 381 m in ima v 102. nadstropju razgledno ploščad, s katere je viden razgled na vse strani neba. Prav z vrha tega nebotičnika občutiš velikost in mogočnost New Yorka. Ne moreš se načuditi, da je vse to delo človeškega uma in pridnih rok.

V New Yorku živi več Italijanov kot v Rimu, več Ircev kakor v Dublinu, toliko Poljakov kakor v Krakovu in skoraj toliko Čehov kot v Plznu. Ena od mestnih

četrti je Harlem, kjer živijo pretežno črnci in Portoričani. Kot vsa Amerika je tudi New York zelo kontrastno mesto. Na enem koncu mesta je vse v blišču in zlatu in tu je raj za bogataše, v Harlemu pa si podajata roki beda in revščina.

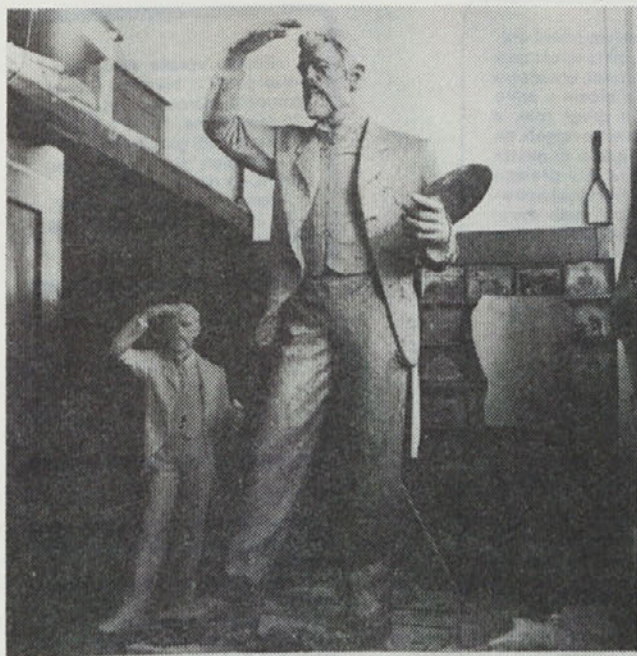
Še in še bi lahko opisovali to nenavadno človeško mravljišče, kjer človek pomeni toliko kot kaplja v morju, kjer je denar absolutni vladar, kjer ni ne človeške topline ne prijetnega zavetja. Od takšnega mesta se ni težko posloviti. Mesta našega popotovanja so BOSTON, CHICAGO, Cleveland, Kent, Cambridge itd.

Se nadaljuje.

Jože Šturm,
dipl.ing.

STONE LOGONDER RAZSTAVLJA V ŽELEZNIKIH

Naloga, ki mi jo je za to številko našega glasila zaupalo uredništvo, pisati o razstavi kiparja Toneta Logondra, sem se razveselil in prestrašil obenem. O Tonetu rad pišem, ker je prijeten možakar, poln dobre volje in humorja, človek, s katerim se veseliš kramljanja in sodelovanja. Težje pa mi je govoriti o njegovem delu, o kiparstvu. Res, da sem ga pogostokrat opazoval pri delu in da sem videl večino njegovih del. To pa mi še ne daje pravice, da o njegovem delu pišem, manj, da ga ocenjujem. To bodo morali storiti sposobnejši od mene. Pač pa lahko povem, da mi je vse, kar je zmodelirala njegova roka, nadvse drago, pa naj si bo drobn model značke, ali pa veličastna, tri metre visoka skulptura.

V ateljeju akademskega kiparja Toneta Logondra

Rekel sem že, da je Tone Logonder vesel človek. Nikoli ne bom pozabil trenutkov, leto dni je minilo od takrat, ko smo v Sorici postavljali Groharjev spomenik, njegovo delo.

Prvi teden v novembru leta 1981 je bil lep, sončen. V soboto je bilo že vse pripravljeno za slovesno odkritje Groharjevega spomenika, ki je imelo biti naslednji dan, v nedeljo. Čakali smo le še bronasti odlitek. Nekaj po dvanajst uri ga je pripeljal Prevcevic Lojze.

Tone je bil seveda zraven. Predno smo v gostilni izpili štefan vina, se je pooblašilo. Hiteli smo z delom, pa ni pomagalo. Sredi postavljanja se je usul sneg, iz Primorske je privihrala burja, snežilo in medlo je kot za stavo.

Kakor je neurje nenadoma prišlo, se je tudi izgubilo. Ponovno se je prikazalo sonce, tudi veter je ponehal. Bili smo mokri in premraženi, kljub temu pa srečni. Groharjev spomenik je stal, veličasten, lepi Delo, ki nam je bilo zaupano, smo dokončali.

Nenadoma je Tone zavriskal. Veselo, glasno, prešerno! Pridružil sem se mu, za menoj tudi drugi. Takšnega vriskanja v Sorici že dolgo ni bilo slišati. "Veš," mi je rekel Tone, "Če bi nas Grohar slišal, take bi nas imel najrajši."

Ko je naš direktor v imenu Iskre, ki je bila pokroviteljica razstave del kiparja Toneta Logondra v galeriji muzeja v Železnikih, odprl razstavo, je izrazil željo, da bi se sodelovanje med kiparjem in železnikarskim muzejem

nadaljevalo in povečalo. K tej želji bi dodal sledeče: da bi Tone izdelal še veliko del, ki bi našle mesto v našem prostoru, v lepi Selški dolini.

Marjan Peternelj

LJUBO DOMA, KDOR GA IMA

Davča. Naša največja slovenska vas. Toda zame je tudi najlepša. Nekoč me je nekdo vprašal: "Le kaj vidiš v teh hribih?" O, vidimo marsikaj.

Tukaj je čutiti tisto prijetno, domače vzdušje, ki tako manjka mestu.

Res, da je prebivalcev malo, saj so si mnogi poiskali boljše krub v dolini. Toda kaj je lepšega, kot pogled na planine, ko jih oblijejo prvi sončni žarki.

Ali more hrup motorjev zamenjati to čudovito in brezkrbno petje ptic? Ne.

Lepa je ta moja vasica. Čista reka in potočki, ki hitijo vsak svojo pot.

Tu je moj svet. Tu sem naredila prve korake, tu sem s prijateljicami delila veselje in žalost, tu smo si zaupale toliko najhnik in velikih skrivnosti.

Pogled mi zdrsi po strminah Porezna na vrh, odkoder se odkrije čudovit pogled na Davčo, Primorsko, Baško grapo, pa vse do Kamniških Alp.

Z druge strani pa Davčo oklepa Blegoš, pod njim se stiskajo hiše Osojne Davče.

Kakor dolga kača pa vijuga Davščica med skalovjem in hiti v dolino, kjer se zlije s Boro.

Ko vidiš skrbno obdelana polja, njive posejane s pšenico veš, da so tu doma skrbni ljudje, ki si s svojim delom, s svojimi žulji trudi, da bi bilo v Davči lepo in, da bi vsak obiskovalec odšel z lepimi vtisi iz Davče.

Frelih Mojca

SAMOTA

Odšla si, kot odhaja jesen
in zapustila v mojem srcu praznino,
ki je ne more nadomestiti nihče.

Odšla si, kot odhaja sončni žarek,
ki je prisijal toploto v naše srca,
kot si jo prinašala ti s svojim smehom.

Odšla si, odšla za vedno
in moje srce je ostalo
brez sončnega žarka,
ki se je imenoval
tvoj SMEH.

T.L.

Zelo natrkan in trhljen nočni obiskovalec bi rad na takle spektakularen način prišel v hotel: oblečen v kavbojsko obleko z bičem v eni s steklenico viskija v drugi roki, s škornji in z ostrogami na nogah, na ramah pa mu je sedela čudovita plavalaska, oblečena le v prelepo vrtnico v laseh: »Želim takoj sobo« je pijano izcedil skozi zobe veseljaka. »Gospod,« je protestiral vratar hotela, »pozabljate, da smo vsega spoštovanja vreden hotel. Soba boste dobili šele takrat, ko boste steklenico deponirali v garderobi.«

Daleč od obale plava v morju možak, nenadoma pa začne kričati »help! help!«

Dva ribiča, ki na obali krpatu mreže, prisluhneta, potem pa eden vpraša drugega:

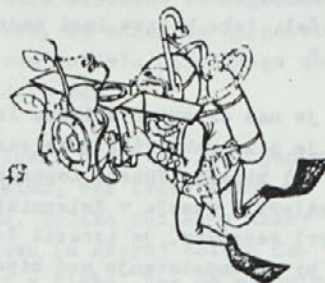
— Kaj pomeni »help«?

— To je angleška beseda in pomeni po naše »na pomoč«, odvrne drugi.

Ta je pa posrečen, mar bi se učil plavati, ne pa angleščine!

Turista, že na koncu svojih moči, se privlečeta do gostilne v majhni vasici, a glej zlomka, tudi tu ni moč dobiti niti ene postelje. »Morda bi le našel kotiček za naju« sta moledovala. Gostilničar se ju je usmili in jima predlagal takole rešitev: »Poleg tega, da sem krčmar, sem tudi cerkovnik. Tu imata ključce od cerkve, poleg orgel na koru je nekaj klopi, kjer se lahko čez noč zlekneta. Toda za božjo voljo ne razgrajata in odrilita že pred zoro.« Turista vsa srečna, sta vse obljubila, kar je zahteval in odmotovillila sta proti cerkvi. Toda zjutraj, ob pol petih, je vsa vas drla na kup, kajti v cerkvi so bili plat zvona. Krčmar je slutil katastrofo, zato je pohitel pred cerkev, kjer ga je že čakal razjarjeni župnik in mu ves besen zaval: »Na koru sta se na ne vem kakšen način, našla dva tipa, ki na ves glas takoj zahtevata rogljiče in belo kavo.«

»Pepe,« vpraša kmet sina, »dve punc bi bili zate. Ena bi primožila mercedes, druga pa 25 glav živine. Kater hočeš?«
»Tisto s 25 glav živine.«
»Pameten si, moj Pepček. Vidim, da misliš na kmetijo!«
»Jasno,« se odreže kmetič.
»Za 25 glav živine dobim dva mercedesa.«

Turist na kameli jezdi skozi puščavo. 50 stopinj v senci. Prehitri ga kolesar.

»Kam pa tako noriš?« ga vpraša turist.

»Potrebujem osvežitev. Ko hitro vozim, mi veter piha in znoj me prijetno hladi. Adijo!«

Jezdec si misli, da njemu tudi ne bi škodilo malce osvežitve in spravi kamelo v galop. Čez pol ure pade kamela na tla, jezdec gre k njej in ugotovi: »Jasno. Zmrznila!«

ELEKTROMOTOR

Glasilo izdaja "ISKRA" Široka potrošnja TOZD Tovarna elektromotorjev in gospodinjskih aparatov Železniki.

Ureja:

— uredniški odbor: odgovorni urednik - Polajnar Vladimir, tehnični urednik - Tarfila Lojze, fotodokumentacija - Pintar Jože, člani - Megušar Lojze, Pertovt Zdravka, Peternelj Marjan in Zgaga Stane,

— referent za izobraževanje in informiranje - Šekli Darinka

Lektor: Trojar Ladi

Naklada: 1000 izvodov

Po mnenju sekretariata za informacije SRS šteje "ELEKTROMOTOR" med proizvode, za katere se ne plačuje prometni davek.

Tiska tiskarna: DU Tomo Brejc Kranj

